

Demokracie ideální

Ne každá demokracie je žádoucí, ne každá je dokonce jen přijatelná. Jsou demokratické systémy lepší a horší, a je zapotřebí mezi nimi rozlišovat, a směřovat k těm lepším. Už je proto je třeba uvažovat o hlavních zásadách či kritériích jakési „pravé“ demokratičnosti. V každé společnosti představují lidé nižší inteligence a nižšího vzdělání naprostou většinu (je dobré si připomenout to, co na počátku 90. let v Karolíně řekl prof. Höschl). Musíme to ovšem vidět v souvislosti s tím, co kdysi řekl Masaryk: demokracie jako politický systém nestačí, protože předpokládá demokraty. Konkrétně to znamená, že v zemi, kde není dost demokratů, buď nelze demokracii zavést (uskutečnit), nebo se rychle zvrhne v ochlokracii. Právě z tohoto důvodu nelze dost dobře demokratické pořádky zavádět zvenčí a uměle. Požadavek demokracie na jednotlivce spočívá v tom, že si musí být co možná přesně nebo alespoň dobře vědom svých vlastní kvalit a možností. Lidé, kteří sami sebe nepřiměřeně vysoce hodnotí, se mohou stát nebezpečím, ať už proto, že jim to ti druzí uvěří, nebo proto, že se dostanou do takové pozice, že ty druhé mohou ovládnout nebo přímo donutit. Řečeno jinak a viděno z jiné strany: také v demokracii potřebují lidé „vůdce“, kteří mají lepší předpoklady pro některá náročná rozhodování než většině těch druhých; a zároveň je zapotřebí toho, aby ti, kteří tak vysoké nároky plnit nemohou, byli schopni ty vhodnější vskutku ocenit a dobře vybrat. Dalo by se tedy říci, že ideální demokracie by v sobě měla zahrnovat také aristokracii, ovšem, v tom původním resp. rovněž pravém, „ideálním“ smyslu, tj. lidé v nejširším rozsahu („lid“) by měli být schopni vybrat mezi sebou opravdu ty nejlepší a věnovat jim svou důvěru vždycky právě v těch záležitostech, které většina nedokáže náležitě posoudit, a pro které ti vybraní potřebné předpoklady mají. Zároveň k takovéto demokracii náleží, že ti nejlepší, ARISTOI, nejen nebudou usilovat o nadvládu, nýbrž že budou vždy k dispozici kontrolní prostředky, jak tomu zabránit, kdyby o to přece jen někdo začal usilovat. Být demokratem pak mimo jiné – ale také zejména – znamená, být si toho všeho dostatečně vědom a nejen s tím souhlasit, ale být ochoten pro to nasadit vše potřebné (spolu s ostatními).

(Písek, 080315-3.)